

Simon Ghiotto: Goedendag en welkom bij Itinera Talks, de podcast van de beleidsdenktank Itinera over politiek en beleid.

De realiteit evolueert razendsnel, in de vorige podcast spraken we van mogelijke grenssluitingen, een kleine 1800 besmettingen en 21 doden. Tijdens de opname werden die grenssluitingen een feit en nauwelijks vijf dagen later zijn het al ruim 4200 besmettingen en 122 doden.

Ik ben Simon Ghiotto, fellow van Itinera en uw gastheer voor deze podcast. Vandaag heb ik het samen met Ivan Van de Cloot over de coronacrisis. Ivan is de hoofdeconoom van Itinera en onder meer actief rond fiscaliteit en publieke financiën. Hij is auteur van onder meer de boeken Roekeloos, Taxshift, De rekening moet kloppen over respectievelijk de bankencrisis, ons belastingstelsel en onze pensioenen.

Laat ons weten wat je denkt op Twitter en Facebook met #ItineraTalks.

Ivan, bedankt dat je er weer bij bent. Een eerste vraag die ik je wou stellen, we zijn nu wel veel aan het spreken, maar is er niet enorm veel onzekerheid rond het coronavirus, rond de coronacrisis, rond de impact daarvan op ons economisch en maatschappelijk weefsel? Kunnen we echt één bepaalde toekomst nemen en ons daarop voorbereiden?

Ivan Van de Cloot: Nee, we moeten meer dan ooit in scenario's denken. Natuurlijk kan je veel scenario's bedenken, maar er zijn toch redelijk plausibele scenario's. Je moet niet met te uitzinnige scenario's afkomen, maar je moet wel alle ernstige scenario's, ook als ze pessimistisch zijn, op tafel leggen om daar dan in te schatten hoe we kunnen anticiperen, wat kunnen we doen? Een van de belangrijkste lessen die we geleerd hebben, is dat we snel moeten reageren. Ik was vorige week in De Afspraak bij VRT en ik citeerde een studie van the University van South Hampton die aantoonde dat, als China een week vroeger had gereageerd, er 65% minder besmettingen geweest waren. Als China drie weken vroeger had gereageerd, waren er zelfs 92% minder besmettingen geweest. Dan hadden we misschien zelfs geen pandemie gehad op deze schaal.

Wij zagen het al eerder aankomen. In januari zagen we het virus in China, in februari in Italië. We moeten dus echt snel schakelen, dat is heel belangrijk.

Wat nog belangrijk is, is tunnelvisies vermijden. Dat stond ook in mijn column gisteren in De Tijd, waar ik stel dat er in Nederland bijvoorbeeld heel sterk gediscuteerd wordt tussen virologen en epidemiologen, want er zijn verschillende visies. Komt er een tweede piek na de zomer? Zitten we met een volgende piek, ook al is die misschien zwakker, begin volgend jaar? Hebben we pas een antivirius in 2021? Dat zijn belangrijke zaken die ook ons economisch beleid zullen bepalen. Daar moet in alle openheid over gediscuteerd worden en niet een schijnzekerheid gegenereerd worden dat er maar één visie is en alle afwijkingen paniekzaaijerij is. Nee. Er zijn verschillen in mening en in visie en we moeten die elke dag bijhouden, monitoren en schakelen. Dat is ook in de economie zo. Het is goed dat er een centrale cockpit is voor het medische luik, maar die moet er meer en meer ook komen voor het economische luik. Het is goed dat alle instellingen die daar kunnen voor functioneren aan

bod komen. Het kan niet een verhaal zijn van enkelen die een bepaald perspectief hebben. Economie is nog minder een exacte wetenschap dan epidemiologie, dus er moeten verschillende perspectieven aan bod komen, anders verzeilen we in een tunnelvisie en uit de geschiedenis weten we dat dat heel gevaarlijk is.

Simon Ghiotto: Wat de verschillende scenario's betreft, heb ik ook al virologen horen spreken over mogelijke variaties van het virus. Als we kijken naar de cijfers, Italië heeft nu al meer sterftes in absolute cijfers dan China, zien we dat de helft van de ziekenhuisgevallen sterft. Dat is een sterftegraad die ongezien is in de andere landen. Heb je daar iets over opgevangen?

Ivan Van de Cloot: Wij zijn daar geen expert in, dus moeten we vooral de experts in dat domein raadplegen. Zij zeggen inderdaad dat in China een enorme dominante groep bestond uit heel milde gevallen, terwijl dat in Italië niet per se dezelfde proporties zijn. Daar moeten we natuurlijk altijd voorzichtig mee zijn, want cijfers uit China zijn minder betrouwbaar. Uit Zuid-Korea zijn ze al meer betrouwbaar. De experts moeten er voluit voor gaan om al die informatie kritisch door te lichten. Dat gaat ook over het economische verhaal. Hoe strategisch zijn bijvoorbeeld bepaalde sectoren, bepaalde activiteiten? Daar heb je ook voldoende kritische zin nodig en verschillende informatiestromen. Het is ook allemaal niet zo eenvoudig. Sommigen zullen zeggen dit of dat is een belangrijke activiteit, gewoon omdat die historisch belangrijk is. Maar is het niet omdat een bepaalde activiteit een zwakke schakel in een ketting is en als die breekt, heel de ketting in gevaar komt? Of is het omdat we ook na corona een heel goede weerbare economie nodig hebben en dan moeten we heel goed durven inzetten op hoogtechnologische, strategische maakindustrie. Dat zijn allemaal verschillende perspectieven. We mogen daarbij niet terugvallen op klassieke draaiboeken met de klassieke strategische sleutels in onze economie.

Simon Ghiotto: We moeten niet enkel kijken naar de strategische sectoren en bedrijven, maar ook een onderscheid maken tussen de essentiële beroepsgroepen en ook een onderscheid maken tussen de beschermde beroepsgroepen?

Ivan Van de Cloot: Deze crisis is totaal anders dan elke andere. Ze treft totaal andere groepen, veel meer dan bij andere crisissen. Bepaalde groepen zijn meer beschermd. Die hebben bijna een volledige doorbetaling van hun loon. Voor mensen die daar minder toe behoren, is er de zogenaamde tijdelijke werkloosheid. Dat is heel nuttig, dat werkt heel vlot. Maar dan zijn er ook andere groepen die wel voluit blootgesteld blijven. Ook daar improviseert de regering. Men heeft bijvoorbeeld premies voor het sluiten van cafés en zelfs nu voor kappers, want het was eerst, bizar genoeg, niet voorzien, dat die moesten sluiten. Er zijn bijvoorbeeld nog altijd zelfstandigen die alleen maar hun brood kunnen verdienen als ze huisbezoeken doen. Ik denk bijvoorbeeld aan de opmakers van energieaudits of energieprestatiecertificaten. Die activiteit ligt volledig stil. Zij hebben geen zogenaamde fysieke installaties zoals een kapper en vallen volledig door de mazen van het net van deze steunmaatregelen. We moeten dus continu blijven bijsturen om de gaten in het net te dichten.

Simon Ghiotto: Je hebt de terugkeer van de maakindustrie vermeld, met kortere en lokalere ketens. Maar leidt dat niet tot meer risico op een gebrekkige efficiëntie door het tegengaan van specialisatie en worden we dan niet gevoeliger voor lokale schokken? Een zeer concreet voorbeeld en zeer actueel vandaag is het gros van onze generische geneesmiddelen. Die worden geproduceerd in India en China, maar als we de supergeavanceerde labo's en de gespecialiseerde, dure onderzoekers van Janssen Pharmaceutica in België gebruiken voor de productie van generische geneesmiddelen in plaats van de gebruikelijke cutting-edge research, lijkt me dat niet bepaald een optimale inzet van de productiefactoren?

Ivan Van de Cloot: Nee, maar daar zijn meer creatieve oplossingen voor dan op het eerste gezicht lijkt. Vandaag zijn er allerlei mogelijkheden qua robots en artificiële intelligentie die wel degelijk in verschillende sectoren al eerder aantoonde dat bepaalde activiteiten wel terug dicht naar huis konden komen, weg uit China of elders en dat daar ook de keten korter door kan worden. Je mag niet alleen denken in termen van efficiëntie, je moet ook denken aan de robuustheid, het kunnen opvangen van schokken, veerkracht. Zoals ik het in mijn boek Roekeloos uitdruk, een goede ingenieur bouwt niet een brug net sterk genoeg voor een vrachtwagen. Die beeldt zich eerst de sterkste, zwaarste vrachtwagen in die over die brug moet en dan maakt hij die brug nog zoveel procent sterker. Dat soort robuustheid hebben wij in veel grotere mate nodig in heel onze economie.

Simon Ghiotto: Een afweging van de optimalisatie en efficiëntie tegenover de wat Taleb de antifragiliteit van het systeem noemde?

Ivan Van de Cloot: Ja. Als het domme optimalisatie is, dan moeten we ervan af. Het is een kwestie van slimme optimalisatie, dat betekent met inbegrip van strategische buffers. Er zijn bepaalde sectoren die vandaag weer essentieel blijken te zijn, waar vroeger weinig aandacht voor was. Mondmaskers die er niet blijken te zijn in strategische voorraden, beademingstoestellen die in sommige landen on the fly moeten gemaakt worden in de Ford-autofabrieken of in General Motors-autofabrieken. Maar ook bijvoorbeeld de veevoedersector is essentieel. Die moet kunnen leveren aan de boeren en andere voedingsketens om ervoor te zorgen dat er voldoende voedsel blijft komen. Ook daar moeten we overleg over hebben. Het kan niet zijn dat een winkelketen zegt: wij doen de winkel dicht en het risico is dat alle andere volgen. Ze kunnen wel zeggen: we hebben een Collishop. Maar als iedereen daarop moet overschakelen, kunnen we misschien grote, lange wachtrijen krijgen wat ook risico's meebrengt. Dus we moeten ook vooral letten op coördinatie.

Een heel belangrijke zaak gaat over hoe we de schok kunnen bufferen. Daar zijn de essentiële sleutels het verschuiven in de tijd van betalingen. Het heeft geen zin om nu facturen te innen die ook binnen een paar maanden geïnd kunnen worden. Dat kan zuurstof geven. Dat is een boodschap aan eigenlijk heel de economie, maar ook aan de banken, ook aan de overheid die haar fiscale verplichtingen moet opschuiven. Ik kom net ter informatie een antwoord tegen van het ministerie van Financiën dat zegt dat de minister beslist heeft dat wij uitstel van betaling moeten verlenen, maar dat het niet meer gaat kunnen gebeuren voor de maanden april en juni, die betalingen moeten gewoon doorgaan. Wij verwachten meer

flexibiliteit en creativiteit van onze diensten zoals heel de maatschappij dat moet tonen vandaag.

Simon Ghiotto: Je hebt online bestellen en de Collishop als alternatief voor supermarkten aangehaald, maar gaan we dan niet een deel van de bevolking uitsluiten van het eten? Niet iedereen heeft internet en de capaciteit om online bestellingen te doen?

Ivan Van de Cloot: Dat betekent dat onze overheid daar waakzaam moet voor zijn. Zij heeft die kerntaak om de voedselveiligheid en de voedselbevoorrading van de bevolking te verzekeren. Daar moet die centrale cockpit voluit haar rol spelen.

Simon Ghiotto: We zijn nu iets meer dan een week in de lockdown die we geen lockdown moeten noemen. In ieder geval de scholen zijn al iets meer dan een week gesloten. Je hebt zelf ook kinderen, iedereen leeft nog?

Ivan Van de Cloot: Nee. Ze krijgen natuurlijk hun huistaken. Uiteraard is het ook begrijpelijk dat universiteiten sneller kunnen schakelen met allerlei mooie digitale toepassingen. Maar ook de middelbare scholen doen hun best, ook al is dat in eerste instantie iets meer via e-mail en via allerlei filmpjes dan echt heel geavanceerde technologie, maar iedereen doet zijn best.

Simon Ghiotto: Je zou er nog van verschieten. Ik ken genoeg leerkrachten, zowel secundair als basis, die overschakelen op TikTok, Instagram, Zoom, Kahoot!. De creativiteit van de individuele leerkracht wordt soms echt onderschat. Maar die creativiteit wordt wel van bovenaf gefnuikt door niet enkel verplichtingen, maar verboden op te leggen. Er mag geen nieuwe leerstof komen in het leerplichtonderwijs voor de drie weken dat de scholen gingen sluiten. Tel daar nog eens de twee weken paasvakantie bij, zijn dat dan vijf verloren weken voor het onderwijs? Of zeker voor de leerlingen?

Ivan Van de Cloot: Ik begrijp die drang tot coördinatie, maar die mag niet verzanden in centralisatie. Het is net één van de krachten van ons onderwijssysteem dat er een decentralisatie is, een autonomie van de scholen en van de leerkrachten. Er moet daar ook vertrouwen aan gegeven worden. We moeten vertrekken vanuit een vertrouwensbeginsel. U kan letterlijk lezen op de website van het Departement Onderwijs van Vlaanderen: nieuwe leerstof mag niet aan bod komen, de taken mogen niet meetellen voor de beoordeling van leerlingen. Men zegt "dat is maar voor de komende weken, nadien gaan we dat herbekijken." Het zal wel zijn, want als het werkterrein zo creatief is, zo veerkrachtig is om eigenlijk te zeggen: wij kunnen toch veel van onze rol en ons beroep verder overzetten via digitale weg, dan is het niet gepast dat er een centralistische reflex is om dat af te remmen.

Simon Ghiotto: Nog een groep die zeker niet in vakantiemodus mag gaan, zijn de parlementen.

Ivan Van de Cloot: Nee. We hebben al eerder gewaarschuwd voor het risico van een soort lethargie van het parlement. Er zijn volmachten die ervoor kunnen zorgen dat de uitvoerende macht sneller kan beslissen, maar dat betekent niet dat er geen belangrijke discussies moeten gevoerd worden door het parlement. Het is een ding dat de uitvoerende macht vandaag maatregelen moet kunnen nemen rond het afdwingen van social distancing, het afstand

nemen en dergelijke. Maar iets anders is dat er daar heel verre gaande nieuwe ingrepen beginnen zich te vertonen die toch wel discussie en reflexie vergen. Vanuit Europa hebben we ineens het idee dat Brussel miljoenen mensen wil gaan volgen via telecomdata tegen corona. Het is nog een beetje frappanter dan dat, want er is eigenlijk meer de suggestie dat men gaat kiezen voor een techniek van mass surveillance, waar effectief die telecomdata kunnen gebruikt worden. Terwijl paradoxaal genoeg een staat als Singapore, die toch eerder autoritair is, wel systemen heeft die inderdaad mensen monitoren in deze tijden, maar zij waarborgen wel de privacy van hun burgers. Daar moeten we toch wel meer discussie over krijgen. Dat is echt een oproep aan het parlement: kom uit uw lethargie, doe uw job, zeker vandaag!

Simon Ghiotto: En ontdek de talloze manieren om vanop afstand elkaar te spreken en elkaar te zien, zoals wij nu ook aan het doen zijn. In de vorige podcast kwam al aan bod dat we onze vrijheden en onze democratie niet het slachtoffer mogen laten worden van de coronacrisis. Uitzonderlijke maatregelen zijn nodig. Niet dat er iemand dat gaat ontkennen, maar we moeten ook niet overboord gaan, de respons moet proportioneel blijven aan de uitdagingen. Uitdagingen zijn enorm. Er is een enorme respons nodig. Maar we mogen ook geen autoritaire neigingen hebben, toch?

Ivan Van de Cloot: Nee. Er zijn helaas nogal wat voorbeelden van. Ik zou dat uitsplitsen, eerst is er de discussie rond de autoritaire neigingen en daar moeten we over discussiëren, collectief, omdat die bijgestuurd moeten worden indien dat te ver gaat. Dat gaat van kleine dingen zoals politieagenten die ineens kinderen beginnen aan te spreken. Dan heb ik het echt over de kinderen in een gezin, die met twee aan het voetballen zijn op straat en die daar bijna door in de problemen komen. Sorry, maar dit is elke redelijkheid voorbij. Wij hebben ook de belangrijke discussie dat de overheid ons gaat verbieden om alcoholgel te kopen om onze handen te ontsmetten, om mondkapjes voor onszelf te voorzien. Ik begrijp dat die voornamelijk in ziekenhuizen van pas moeten komen, maar daar komen de grote leveringen en we moeten ook vooral inzetten op eigen productie. Daar kunnen we straks nog even op terugkomen. Had men al een paar weken geleden de industriëlen in de textiel in West-Vlaanderen aangesproken, dan waren er misschien vandaag al honderdduizenden mondkapjes gefabriceerd geweest in eigen land. Je moet de zelfredzaamheid van mensen niet volledig afremmen.

Er is in Brussel zelfs een discussie of je de gemeentegrens over mag. Rudi Vervoort heeft zich daartegen verzet, je moet dat nog altijd kunnen doen. We zitten in week één van deze crisis. Gaan we nu al discussiëren over het niet meer mogen oversteken van gemeentegrenzen? Dat wijst toch op een bepaalde verschuiving, een hellend vlak. Er is het cameragebruik, het zogenaamd ANPR-cameragebruik, om mensen te screenen of ze niet naar hun tweede verblijf gaan. Er is een delicate discussie rond De Kust. Is het niet een beetje moeilijk als daar te veel mensen nu naartoe gaan? Ik zie alleen dat Marc Van Ranst zegt dat er eigenlijk geen enkel probleem is, mensen moeten dat kunnen doen. Is er dan voldoende informatie en reflexie als Marc Van Ranst dat zegt en het verbod toch zomaar wordt opgelegd en de politie camera's begint te gebruiken om mensen te beboeten als ze naar De Kust rijden? Heel veel mensen

hebben een tweede verblijf elders in het land, maar dat is volledig verspreid over het grondgebied. Daar is helemaal niet zo een gezondheidsrisico als mensen zich daarnaartoe begeven. Misschien zelfs integendeel, zolang dat ze in de auto zitten, is er geen besmettingsrisico. Vaak is er op het platteland net veel minder risico op besmettingen dan in de stad.

Ik ken voorbeelden van poetshulpdiensten, de mensen die werken met dienstencheques en dergelijke, een heel nobel initiatief in Limburg, waar de directeur zegt: mijn mensen mogen niet meer gaan poetsen, maar ze zouden bijvoorbeeld andere dingen kunnen doen, zoals de kledij van ons ziekenhuispersoneel of de politie wassen. Onmiddellijk komt daar de reactie: nee, als ze dat doen, verliezen ze hun tijdelijke werkloosheid. Met wat zijn wij bezig? We moeten toch ons gezond verstand houden en zorgen dat mensen in hun creativiteit ook een beetje hun eigen verantwoordelijk mogen opnemen.

Een laatste voorbeeld, je hebt mensen die vandaag mails krijgen van de VDAB dat ze op 24 maart opgeroepen worden om te bewijzen of ze voldoende hebben gesolliciteerd. Dat wijst erop dat allerlei systemen gewoon doorlopen terwijl de rest van de maatschappij helemaal geschakeld is naar een uitzonderingsregime.

Simon Ghiotto: Wat die tweede verblijven betreft, kan ik je zeggen dat het zelfs nog verder gaat. Iemand uit mijn persoonlijke kring was voor de quarantaine naar een tweede verblijf gegaan en kreeg te horen dat ze moesten terugkeren. Ze moesten van de Ardennen terugkeren naar Gent.

Ivan Van de Cloot: Als je in de Ardennen ergens in een klein huisje zit in de bossen, loop je veel minder risico. Natuurlijk komen er andere discussies van want als ze in problemen komen, moeten ze naar het ziekenhuis kunnen gaan en dat is daar niet voorzien. Dat is misschien legitiem, maar we moeten daarover reflecteren en discuten. Daar hebben we onder meer een parlement voor nodig. Als politieagenten nu ineens massaal foto's nemen van identiteitskaarten, eerder dan andere methodes, dat zijn zaken die moeten besproken worden in onze parlementen, maar ook in de gemeenteraden van de gemeenten. Het is niet allemaal zomaar aan de uitvoerende macht om nu helemaal het roer om te gooien.

Simon Ghiotto: Om nog niet te spreken van het verschil tussen een persconferentie en een maatregel die verschijnt in het Staatsblad en daardoor rechtsgeldig is?

Ivan Van de Cloot: Ja, er zijn bijvoorbeeld discussies over jagen en vissen. Wat is daar het probleem mee, als mensen verantwoordelijk gaan jagen of vissen? En toch zegt de minister dat dat verboden is, maar het is niet gepubliceerd in het Staatsblad. Misschien ondertussen wel, maar het zijn symptomen dat we dieper moeten reflecteren en ook durven bijsturen. Misschien maken we ondoordachte beslissingen, maar dan moeten we die ook bijstellen.

Simon Ghiotto: We hadden de vorige podcast de Europese Unie verweten om totaal afwezig te zijn op het moment dat het er echt toe doet voor elk land en voor de Unie als geheel. Ondertussen lijkt het dat ze wakker zijn geworden, met onder meer die maatregel om de telecomdata te gebruiken. Too little too late of beter laat dan nooit, volgens jou?

Ivan Van de Cloot: We moeten vooral beseffen dat het heel gedecentraliseerd veel beter verloopt. Decentrale lokale besturen hebben veel betere kennis van de realiteit op het terrein. Dat betekent niet dat de Europese Unie geen rol te spelen heeft, uiteraard wel. Dat gaat bijvoorbeeld over discussies over het grensverkeer, niet alleen van personen, maar ook van goederen zoals bijvoorbeeld medische apparatuur die tegengehouden wordt aan de grens. Dat zijn aberraties waarvoor we Europese discussies nodig hebben. Maar het is erop of eronder. Men moet nu kunnen aantonen dat Europa er staat als het er echt toe doet.

Simon Ghiotto: De gedecentraliseerde besturen en gedecentraliseerde organisaties die het beter doen dan een gecentraliseerd bestuur, het kan moeilijk gedecentraliseerder gaan dan de bottom-up initiatieven die uit de maker community en de open source community komt, van mondmaskers, maar ook beademingstoestellen en ventilatoren die ontworpen worden door makers over de hele wereld en die ook open source ter beschikking worden gesteld. De civiele maatschappij die zich van haar beste kant laat zien of de overheid die haar verantwoordelijk heeft verzaakt en de civiele maatschappij die dan noodzakelijkerwijs naar voor treedt?

Ivan Van de Cloot: De overheid moet haar juiste rol opnemen, dat is ook het onderwerp van mijn komend boek, Overheid versus de markt. Maar eigenlijk zeg ik daarin dat er vier rollenspelers zijn: ook de civiele maatschappij en ook de eigen verantwoordelijkheid. De civiele maatschappij is een belangrijke kracht. Men is in België al heel veel jaren aan het discussieren dat de politiek eigenlijk vastzit, dat die niet meer functioneert. Maar in deze crisis toont men heel sterk dat er veel meer is dan enkel een overheid en anonieme individuen. Er is ook nog iets zoals een civiele maatschappij. Zijn daar risico's aan verbonden? Ja, maar het is echt misplaatst om in een paternalistische reflex te zeggen dat het allemaal goed bedoeld is, maar het wel risico's inhoudt. Als dat zo is, moeten die begeleid worden en gekanaliseerd. Maar zomaar die energie en die daadkracht van beneden uit blokkeren vanuit een centralistische neiging, is het domste wat we zouden kunnen doen.

De overheid moet haar kerntaken vervullen. De overheid moet bijvoorbeeld zorgen voor de voedselveiligheid en de voedselbevoorrading, voor het gezondheidssysteem en voor duidelijke instructies. Daar faalt ze soms in en dan moet ze dat heel snel terug oppakken.

Mensen zijn snel onder de indruk als de Europese Centrale Bank zegt dat ze voor drieduizend miljard kredieten mogelijk zal maken. Dat zijn de grote kanonnen en iedereen zit daar gebiologeerd op te kijken. De financiële markten zijn daar dan hysterisch of euforisch over. Dat is allemaal veel geblaat. We kunnen daar als economen over discussieren, dat is ook een heel moeilijke balans, want inderdaad, crisistijden vergen crisismaatregelen voor het stabiliseren van het financieel systeem, zorgen dat banken kunnen functioneren, kredieten verlenen. Maar er zijn ook risico's aan dit soort inventies verbonden. Je kan inflatie genereren. We zitten ook met aanbodschokken. Allerlei supply chains, aanvoerketens zitten geblokkeerd. De voedingsprijzen kunnen hierdoor beginnen escaleren. Die zitten sowieso al in de lift door distributieproblemen. Dus de druk vanuit financiële markten van nu is het de tijd om geld te drukken zonder limiet, moet heel kritisch bewaakt worden en ik wil daar de veerkracht en de

creativiteit die mensen effectief op het werkkterrein vertonen om bijvoorbeeld hun burenen in de gaten te houden tegenover zetten. Dat is van een heel ander belang en heel intrinsiek waardevol. Er is vaak te veel focus op die grote kanonnen, of ze nu vanuit centrale banken komen of vanuit andere overheden.

Een belangrijk thema is natuurlijk de banksector. Zoals iedereen wel beseft, moesten de banken na de crisis reserves aanleggen. Dat is niet om die ergens in een kast te verstoppnen, dat is om die boven te halen in crisistijden, zoals die er vandaag zijn. We discussieren onder economen over moeten we selectief zijn of meer transversaal, meer brede maatregelen nemen om de algemene vraag te ondersteunen, om minder verschil te maken tussen sectoren of tussen bedrijven. Dat is een moeilijk debat en zal afhangen van het tijdsperspectief. Op korte termijn ga je misschien meer algemeen de schok moeten bufferen, zoals iedereen betalingsuitstel geven, maar op lange termijn gaan bepaalde sectoren of bedrijven meer in problemen komen, puur omdat hun businessmodel misschien niet meer up-to-date is en bijgesteld moet worden post-corona. Dan kan het wel een verhaal worden van meer selectiviteit als er steunmaatregelen nodig zijn. De overheid kan ook niet alles. Ze moet ergens een verschil maken tussen heel belangrijke sleutelsectoren, die de zwakke schakels kunnen betekenen in een hele ketting, heel hoge toegevoegde waarde bieden en die een enorm potentieel hebben voor de toekomst. Dan komen we natuurlijk op een heel belangrijk thema en dat is de strategische maakindustrie. We hebben die boodschap al jaren geleden gebracht bij Itinera, ze viel in dovemansoren voor een groot stuk. Ik hoop dat dat vandaag niet gaat gebeuren. We beseffen allemaal dat we dingen in vraag moeten gaan stellen. Piekglobalisatie, de globalisering was te veel doorgeschooten, elk land heeft een bandbreedte nodig om zijn eigen beleid te kunnen bepalen. Dat betekent niet dat we nood hebben aan handelstariefverhogingen, maar wel dat een land een bandbreedte nodig heeft om zijn eigen gezondheidsbeleid te kunnen bepalen, zonder daar compleet in geblokkeerd te worden door allerlei internationale verdragen. Dat is net hetzelfde op het vlak van andere domeinen, of het nu over voeding gaat of over het belang van strategische sectoren die onze toekomstige innovatie moeten waarborgen.

Simon Ghiotto: Je haalt de rol van de banken aan. Elders heb je kritiek op een maatregel van de bank, een sector als geheel, waarbij alle banken hadden besloten om bedrijven die voor een bepaalde datum reeds betalingsmoeilijkheden hadden, volledig uit te sluiten van nieuwe kredieten. Wat is het probleem daar precies? Kun je daar iets dieper op ingaan?

Ivan Van de Cloot: Dat is echt een probleem en veel belangrijker dan men denkt. Het is niet de tijd voor one size fits all maatregelen, zeker niet vanuit de banksector. Hun kerntaak is risico's inschatten, kredietrisico's evalueren. Het is meer dan ooit het moment dat zij daarop inzetten. Het kan niet zijn dat er een soort impliciete regel is waarbij een bedrijf dat bij bank A een negatief antwoord krijgt, op dat moment automatisch weet dat het geen enkele bank zal vinden die dat nog durft bekijken, omdat die allemaal dezelfde impliciete regel hebben afgesproken. Met name een soort botte, grove vuistregel zoals alle bedrijven voor 31 januari met een betalingsprobleem kunnen veel minder gemakkelijk toegang krijgen tot uitzonderingsmaatregelen en uitstel van betalingen.

Uiteraard is het belangrijk dat we niet zomaar geld wegslijten, dat geld vooral naar die bedrijven en sectoren gaan die kredietwaardig en levensvatbaar zijn, die veel toekomstpotentieel hebben. Maar dat is een kwestie van casus per casus in te schatten. Dat is het kernmetier van banken. Daar is het meer dan ooit vandaag het moment voor. Er zijn coördinatieknopen om cascade-effecten te vermijden, dat verzekeraars bijvoorbeeld niet allemaal in de kramp schieten en ineens veel minder kredietverzekering cross the board toepassen. Dat soort instructies vanuit de Nationale Bank en andere overheden kunnen zinvol zijn. Ook vanuit de platforms binnen die sectoren zelf met overleg, maar het mag niet vervallen in een soort maatregel die voornamelijk tot doel kan hebben dat klanten in moeilijke tijden niet beseffen dat er verschillen zijn tussen banken. Die zijn er en die moeten ook kunnen uitgespeeld worden.

Simon Ghiotto: Het lijkt mij een bijzonder mooie noot om mee af te sluiten. Heb je nog een laatste boodschap voor de luisteraars?

Ivan Van de Cloot: Ik herhaal dat de overheid een slechte betaler is in dit land. Over de voorbije jaren heeft ze gemiddeld twee miljard facturen uitstaan die ze niet betaalt binnen het jaar. Ze verschuift die altijd maar in de tijd. Het zou een enorme injectie kunnen zijn voor het economisch weefsel als de minister nu heel snel zou duidelijk maken dat ze zich verontschuldigen voor die betalingsachterstal en ze zo snel mogelijk de rekeningen betalen.

Simon Ghiotto: Minister, u weet wat te doen.

Bedankt om erbij te zijn Ivan en ook bedankt aan onze luisteraars en kijkers. Ik was Simon Ghiotto en samen met Ivan Van de Cloot hadden we het vandaag nogmaals over de coronacrisis.

Abonneer u op de podcast en blijf op de hoogte van politiek, beleid en Itinera. Laat ons weten wat je denkt met #ItineraTalks.